

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ І ЗАВДАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Чинні нормативно правові акти мають різні визначення поняття «електронна демократія». Так, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року № 386-р «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» електронна демократія – це форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоуправління шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) [5]. Більш ширше визначення надано у Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації, де електронну демократію визначено як форму суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування ІКТ в демократичних процесах, що дає змогу: посилити участь, ініціативність та залучення громадян на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні до публічного життя; поліпшити прозорість процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; поліпшити зворотну реакцію суб'єктів владних повноважень на звернення громадян; сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень [4]. Фактично це визначення дублює попереднє, однак його доповнено очікуваними результатами. На нашу думку, таке визначення змістовно навантажено, а очікувані результати, закладені у це визначення, можуть змінюватися в залежності від різних обставин. Крім того, у зазначених вище поняттях визначено, що суб'єктами електронної демократії є лише громадяни України, тоді як фактично участь приймають усі особи – громадяни держави, особи без громадянства та іноземці.

Електронна демократія передбачає участь громадян у управлінні державою на всіх рівнях (від органів державної влади і місцевого самоврядування до самоорганізації населення) за допомогою ІКТ. Водночас, електронна демократія не може розглядатись як окрема політика поза політикою демократизації як такої. Разом з тим вона спроможна суттєво посилити та прискорити демократичні процеси у всіх сферах державного життя [3, с. 17].

Світовий досвід із впровадження інструментів електронної демократії свідчить про її розуміння як складової електронного урядування. Впровадження електронної демократії в Україні дозволяє: 1) посилити участь громадян у публічному управлінні на національному, регіональному та місцевому рівнях; 2) покращити прозорість демократичного процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів, 3) покращити зворотну реакцію органів державної влади та місцевого самоврядування на звернення громадян, 4) сприяти публічним дебатам та привертати увагу громадян до процесу прийняття управлінських рішень [3, с. 18].

З огляду на зазначене вище, пропонуємо під електронною демократією розуміти таку форму суспільних відносин, за якої громадяни держави, особи без громадянства, іноземці, а також організації, маючи безперешкодний та постійний доступ до публічної інформації, залучаються до державотворення, державного управління та місцевого самоврядування через електронну (цифрову) взаємодію з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Сутність електронної демократії полягає в тому, що вона забезпечує суспільство новими формами участі в державотворчих процесах із застосуванням ІКТ шляхом впливу на прийняття управлінських рішень органами державної влади та місцевого самоврядування. Крім того, вона дозволяє здійснювати ефективнішу взаємодію між суспільством та органами державної влади чи місцевого самоврядування через електронні опитування, електронні петиції та електронні звернення. Електронна демократія здатна посилити європейську, міжнародну та глобальну сутність політики і полегшити транскордонне співробітництво [2, с. 28].

Перевагами електронної демократії з традиційними формами реалізації представницької демократії є: 1) істотне зниження витрат на здійснення демократичних процедур та інтерактивні форми взаємодії з громадянами, що дозволяє органам державної влади більш повно враховувати думки різних соціальних груп при прийнятті управлінських рішень; 2) залучення громадян до прийняття управлінських рішень на ранніх стадіях його формулювання; 3) залучення громадян

з обмеженими можливостями, яким складно забезпечувати свої права за традиційними формами демократії; 4) зміцнення довіри громадян до органів державної влади та місцевого самоврядування за рахунок участі в прийнятті управлінських рішень та прозорості їх прийняття [1, с. 42–43].

З огляду на викладене вище, можна стверджувати, що завданнями електронної демократії є: створення онлайн середовища для здійснення комунікації між суспільством і органами державної влади та місцевого самоврядування з метою збирання та опрацювання громадської думки, публічних обговорень тощо; організація взаємодії суспільства, уряду та парламенту; створення механізму навчання державними службовцями користування інструментами електронної демократії; забезпечення безпечного та постійного онлайн доступу до публічної інформації.

Отже, електронна демократія – це така форма суспільних відносин, за якої громадяни держави, особи без громадянства, іноземці, а також організації, маючи безперешкодний та постійний доступ до публічної інформації, залучаються до державотворення, державного управління та місцевого самоврядування через електронну (цифрову) взаємодію з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Електронна демократія : навч. посіб. / [Н. В. Грицяк, С. Г. Соловійов] ; за заг. ред. Н. В. Грицяк. Київ : НАДУ, 2015. 66 с.
2. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. Київ, 2017. Ч. 3 : Електронна демократія: основи та стратегії реалізації. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. 84 с.
3. Золотар О. О. Електронна демократія і цифрова диктатура. Інформація і право. 2017. № 4 (23). С. 16–25.
4. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листоп. 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>.
5. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>.

